

РЕШЕНИЕ

№ 225

гр. София, 12.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 12 състав, в публично заседание на 12.12.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Наталия Ангелова

при участието на секретаря Милена Чунчева и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **2394** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство по делото е по реда на чл.203 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

Делото е образувано по искова молба с вх. № 9468/14.03.2022г. АССГ, подадена от М. И. И. с ЕГН [ЕГН], в момента в Затвора К., чрез упълномощен адв. В. С. от АК П., със съдебен адрес [населено място], [улица], против Главна дирекция Изпълнение на наказанията, с цена на иска 70 000 лв., и за периода от 16.10.2016г. до 24.08.2020г., през който ищецът изтърпявал наказание в Затвора Б., като се иска от съда да осъди ответникът да заплати на ищеца посочената сума, ведно със законната лихва от датата на завеждане на иска в съда до крайното му изплащане.

Исковата претенция е с правно основание чл. 284, ал.1 вр. чл.3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Основанията на исковата претенция са следните:

- 1.Ищецът през цялото време бил настанен в пренаселени килии, падали се по 3 кв.м. нетна жилищна площ;
- 2.В килиите имало дървеници хлебарки и гризачи, влага и мухъл, мазилката се рони;
- 3.В килиите нямало постоянно течаща топла и студена вода, по един час сутрин и вечер имало течаща вода, но нямало време да се изкъпят всички затворници, да си измият посудата и да се изперат;
- 4.Бельото било старо и мръсно, същото се отнасяло и за леглата и дюшеците;
- 5.В килиите Нямало достатъчно достъп до чист въздух и естествена светлина;

- 6.Ищецът бил непушач, но винаги бил в килии с пушач;
- 7.Храната била с лошо качество, защото се приготвяла от непрофесионалисти и в минимални количества;
- 8.От време на време давали работа на ищеца по неясни критерии.

Неимуществените вреди определя така: Посочените условия карали ищецът да се чувства жертва на несправедливо отношение, внушавало му се чувство на малоценност и незначителност, засягало се достойнството му, водело до изтърпяване на наказание години наред без възможност за промяна, търпял битови неудобства и притеснения.

Ищецът още с исковата молба направи доказателствени искания за представяне на доказателства от ответника:

- да посочи, колко време ищецът е пребивавал в Затвора Б., с колко човека е бил в една килия, каква е нетната площ на тази килия, като се приспадне площта, заета от мебели и санитарният възел, има ли постоянно течаща топла и студена вода,
- вземат ли се мерки за унищожаване на дървениците и гризачите
- да представят доказателства за работата на ищеца, дали му е отказвана и по какви причини;
- да се изискат докладите на О. за процесния период за Затвора Б.,
- за готвачите през процесния период и дали са били професионалисти.

Ищецът в първото по делото заседание, в което не беше представляван от адвокат, възрази по фактите - непълнота на доказателствата, представени от ответника и направи допълнителни искания ответникът да представи справки за пребиваването му в конкретни спални помещения за целия исков период. Във второто по делото заседание, съдът докладва молба с искания по доказателствата на адв. С., в това число да бъде изискан доклад от АДФИ, но след като съдът допусна по искане на ищеца свидетелят К. К. и същият беше изслушан, бяха приети другите доказателства, адв. С. заяви, че по делото са събрани достатъчно доказателства.

Ищецът направи искане за разпит на свидетеля И. В., но тъй като същият се намира в чужбина, по изрично негово изявление, че е невъзможно да се върне в страната за да свидетелства, не беше допуснат.

Ищецът претендира и разноските по делото. Видно от договор за правна помощ, възнаграждението на адвоката е 2500 лв., платена е държавна такса в размер на 10,00лв.

В ход по същество адв. С. претендира основателност на исковата претенция. Твърденията в исковата молба счита за доказани от събраните по делото писмени и гласни доказателства. Иска да се има предвид, че непредставянето на отговори и даването на уклончиви отговори да се тълкува във вреда на ответника. Това, че не се пази архив, не го освобождава от отговорност, тъй като се касаело за иск по ЗИНЗС и ЕСПЧ. В част от справките нямало отговор за това колко човека са пребивавали в килията – ноември до януари 2017г. Иска то съда да съобрази практиката на Съда по правата на човека за размерите на обезщетението. Иска също от съда да съобрази докладите на омбудсмана за условията в затвора в процесния период, които са публични на сайта на омбудсмана.

Ответникът Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ в писмен отговор по делото, чрез юрк. Д., оспори изцяло исковата претенция и иска от съда да постанови отхвърлянето ѝ. В обобщение излага следните доводи:

1. Оспори процесуалната си легитимация като ответник, счита, че надлежен ответник е Затвора Б. и

2. Ответникът счита, че искът не е основан на доказателства за установяване на материално-правните предпоставки за издаването му. В същото определение съдът е разгледал и този въпрос, като е приел доводът за неоснователен.

3. Не се установявало неизпълнение на задължение, произтичащо от закона, което да ангажира отговорността от нарушение на чл.3 ЗИНЗС. Позовава се на изискванията за максимален брой лица по чл. 20 ППЗИНЗС, както и по чл.21 от същия правилник за достъп до санитарен възел и течаща вода, обзавеждането в спалните помещения, осигуряването на препарати за почистване, за задълженията на лишените от свобода по поддържане на хигиената, администрацията на Затвора Б. сключила договор с външна фирма за обезпаразитяване и дезинфекция на спалните, производствените и сервизните помещения. Счита, че оплакването за храната било чисто субективно усещане, ежедневно се осигурявала храна, съобразена с нормативните изисквания, разчетена по калории и еднаква за всички лишени от свобода, нямало възможност да се осигурява храна според вкусовите предпочитания на всеки, ищецът имал възможност за получаване на храна от други източници.

4. По смисъла на изложеното, съдът следвало да приеме, че ищецът не е бил поставен в неблагоприятни условия на изтърпяване на наказанието, на всички лишени се осигурявали оптимални условия, съобразени с режимни и личностови особености. Посочено е също, че е разпоредена проверка по случая, която не била приключила към депозиране на отговора.

Ответникът претендира с писмения отговор присъждане на юрисконсултско възнаграждение, на основание чл.78, ал.8 ГПК.

В ход по същество юр. Н. претендира неоснователност на исковата претенция. Иска от съда да цени свидетелските показания със засилена критичност, определя същите като неясни и противоречиви. И двамата с ищеца са били на работа, поради което на се могли да се виждат достатъчно често. Твърденията на свидетеля за дървеници и, че не се правело дезинсекция, се опровергавали от събраните писмени доказателства – представените от ответника протоколи. Претендира и в ход по същество юрисконсултско възнаграждение, направи възражение за прекомерност на адвокатския хонорар, в случай, че ищецът претендира такъв.

ПРОКУРОРЪТ – К., от СГП, в ход по същество представи заключение, за неоснователност на и недоказаност на исковата молба, иска от съда да я остави без уважение. Според прокурора не се доказали конкретни вреди и причинно-следствена връзка.

По делото са приети писмените доказателства, представени от ответника, представляващи докладни записки и справки от инспектори социална дейност, здравното досие на ищеца, договори за услуги свързани с дезинсекции, дератизации и дезинфекции и протоколи за изпълнението им, писъци за настаняването на лицата по спални помещения, седмични менюта. Изслушани са свидетелските показания на К. К., относими към част от исковия период през 2020г.

Административен съд София град, като обсъди доказателствата по делото, взе предвид основанията на исковата претенция, доводите и възражения на страните, от фактическа и правна страна приема следното:

По фактите, относими към оплакването на ищеца за условията в килиите, съдът от доказателствата по делото приема за установено следното:

Ищецът твърди, че през целия исков период е пребивавал в пренаселени килии, падали се под 3 кв.м. нетна жилищна площ, в килиите имало дървеници, хлебарки и гризачи, имало влага и мухъл, мазилката се ронела; нямало постоянно течаща топла и студена вода, водата се пускала един час сутрин и вечер, но нямало време да се изкъпят всички, да измият посудата си и да се изперат. Претендира също, че бельото било старо и мръсно, същото се отнасяло и до дюшеците. Нямало достатъчно чист въздух и естествена светлина.

В допълнително обяснение към исковата молба, ищецът пояснява обстоятелства, свързани с представени от ответника доказателства:

1) Във връзка с данните за закупувани цигари и тютюн пояснява, че това не го прави пушач, иска ответникът да представи доказателства, че е пушач. Изложи, че закупените от него цигари са за други лица, които нямали средства, също закупувал и други такива - посочени на страница 3 от изложението му, неговите предпочитания за храни се установявали от регулярно закупуваните продукти. Също посочва, че цигарите и кафето съставлявали разменната монета в затвора за да се снабди с необходими му вещи, особено в началото - шкаф, за да се снабди със здрав и чист от дървеници дюшек, в това число без сплъстена на топки вата. Посочва данни през 2021г., която година не попада в процесния исков период. Ищецът твърди, че нито в 4-та група, нито в 1-ва група имало обособени килии за непушачи. Още след преместването му в 1-ва група помолил ИСДВР Д. да бъде направена килия за непушачи, тъй като в килия 505 всички пушели, били 8 души. Според ищеца ИСДВР заявил, че такава нямало да има и изпратил лишен от свобода да го плаши със саморазправа. След около месец ищецът бил преместен в килия 503 където били настанени най-проблемните лишени от свобода - наркозависими, пушачи, хора с психични разстройства, избухливи и готови по всяко време да създадат проблеми. Ищецът счита преместването му в тази килия като наказание за искането му да бъде определена килия за непушачи. След постъпването И. и Ц. -непушачи, тримата с ищеца решили да се борят за такава килия, но не се получило. ИСДВР Ч. залепил хартиен знак със задраскана цигара на врата, след което всеки пушач "бабаит" идвал в килията палел цигара, изпушвал я и чак тогава си тръгвал. Освен тримата непушачи в килията, имало още 5-6 лица пушачи.

2) Ищецът оспорва твърдението на инспектор С. за тоалетни и течаща вода в килиите. Това е станало факт от средата на 2019г., когато са приключили ремонтите на затвора, а до този момент са ползвани външни общи помещения. Банята - на около 200 м. от 4-та група, била посещавана 2 пъти седмично за 20 минути общо - отиване и връщане, оставали 5-7 минути за къпане. През останалото време се топлела вода в кофи и се къпели в тоалетните. Дори и след ремонта, в килиите нямало топла вода и душеве. Обособено било помещение от два душа, две тоалетни и една мивка, заради липсата на налягане, работел само единият душ. ИСДВР В. коректно отразила това, а ИСДВР Д. - не.

3. Също оспорва твърдението на С., че са се хранили в столови. Обособените столови се намирили около 1 - 1,5 м. под земята, често се наводнявали. Храната се качвала в килиите там се хранили. Идентично оспорва, изложеното по този въпрос от ИКДВР

И.

4. Ищецът като помощник бакар присъствал на проверката и вземането на храната, излага факти за количеството, относими към разпределението ѝ на другите лица. За него съдът счита за относимо заявеното: а и бакарите няма да останат без месо". Доколкото ищецът може да претендира вреди само за себе си, изложението му за начина на раздаване на храната за другите, в обобщение порциите не се измервали, посочва, че оставало месо, което се използвало също като разменна монета, някои лица от лишените от свобода вземали хранителни продукти от кухнята и приготвяли храна в работилница . Ищецът като бакар в "зоната", където са настанени лицата с доживотни присъди, многократно отказвал да приеме храна, която не отговаряла на грамажа. Бил принуждаван да се подписва с аргумента, че ще бъде спрял от работа, което се и случило на 29.12.2017г., без да му бъде дадено обяснение. Посочва , че са писани жалби без да уточнява от кого, но "повечето се късат и хвърлят от Б. А."

5.Оспорва изнесените данни, че е бил назначен на щат срещу заплащане като общ работник в I обект - парноПолучавал заплата като хигиенист на 0,5 щат и бакар в 3. (зона за повишена сигурност, където са настанени лицата, с доживотни присъди). В периода от 24.04.до 10.06. бил мияч в кухнята, където видял плъховете, които извирали от канализацията. По оплакването, че му е давана работа от време на време по неясни критерии, дава конкретен пример , но не сочи данни за време. Така посочва, че имало обява за длъжност заварчик с изискване за завършено средно образование, на критериите отговарял единствено ищеца, но не бил избран никой. След един месец за същата длъжност имало нова обява, но с изискване за основно образование, назначен бил човек с такова образование от турски произход, въпреки, че ищецът притежавал V разряд за електро и газозаваряване и е с по-висока квалификация.

5.Ищецът оспорва и данните за населеността на килиите, в които е пребивавал. След прекарани 2 седмици в приемното отделение - 16.10.-231.10.2016г., ищецът постъпил в 4-ти отряд, отряден бил А. в периода от 01.11.2016г. до 09.01.2017г. По това време в килия 310 били 7 души в килия от 8 кв.м. - дължина 4 и ширина 2 кв.м., а не както се твърдяло от 20 кв.м., седмото лице в килията - бай П., не било посочено. От 28.01. до 6.04.2017 били по 15 души в килия. От 16.08.2017г. до 01.05.2018г. липсвала справка , килията тогава отново била пренаселена- 304. Ищецът посочва данни за "геометрията" на килията - във формата на буквата "Г", светлина имало само за лицата до прозореца, но светлина не достигала до лицата, чиито легла били разположени в "нишата", всички килии били с еднаква "геометрия", с изключение на килия 310, която била най-малка. Останалите били тесте - 2,5 м. но дълги - около 5 м, поради което естествена светлина нявмало как да достигне в "нишите", били осветени само първите две легла. Ищецът се намирал в "ниша", нямало прозорец, отдушник или изкуствено осветление. Ищецът споменава ,че ИСДВР Р. му казала, че трябва да се махне непременно от мястото, където бил настанен - от изложението следва, че ищецът има предвид килия 308. В 1 група положението било подобно - отново пренаселено и без килия за непущачи. , по-хубаво било различната геометрия на стаите- по светли с два прозореца. Банята била отново обща с два душа и 2 бр. тоалетни, в килиите имало тоалетни с и мивка със студена вода.

б) Ищецът твърди, че в Iва група дървениците и хлебарките били повече, един от настанените Ж., ги събирал в кутия и ги носел на ИСДВР И..

7)По искане за преместване в друг затвор до ИСДВР Д., му било отказано.

Обясненията на ищеца са дадени след като по делото са депозираны доказателства от ответника - становища на ИСДВР и приложени доказателства. След това ответникът не ангажира доказателства. Органите на администрацията на Затвора Б., по оплакванията и исканията от страна на ищеца по доказателствата, в справки, становища и докладни записки са изложили следното:

През 2016г. Ищецът М. И. И., видно от справката на лист 87 от делото, изготвена от ИСДВР И., е постъпил в Затвора Б. на 04.10.2016г. – преведен от Затвора Л., и е напуснал Затвора Б. на 24.08.2020г., когато е преведен в Затвора С.. Ответникът не представи въобще данни за настаняването на ищеца в конкретно спално помещение през 2016г. нито данни с колко лица е бил настанен. Началникът на Затвора Б. в изрично изявление на л.144 от делото посочва, че за 2016г. администрацията на затвора не е в състояние да предостави информация, тъй като такава не е открита, също посочва, че няма задължение да съхранява такава информация. В докладна записка на лист 89 от делото ИСДВР А. също посочва, че списъци по спални помещения за 2016г. на лишените от свобода от 4-та група не се съхранявали. В справката, изготвена от инспектор Т. И. на лист 87 от делото, също е посочено, че след постъпването в Затвора Б., ищецът бил разпределен в 4-та група, където пребивавал до месец април 2019г., когато бил преместен в 1-ва група.

През 2017г. видно от справка (л. 90 от делото от ИСДВР 4-та група А. Д.) , ищецът е настаняван в спални помещения в затвора Б. както следва: в периода 07.04.2017г. до 18.05.2017г. – в 304 с жилищна площ 20 кв.м., където са били настанени 5 лишени от свобода; в периода **18.05.2017г. до 15.08.2017г. – в 306 с жилищна площ 20 кв.м.** и настанени 5 лица до 15.06.2017г. а след това – 6 лица. Представени са списъци на лицата,, подписани от ИСДВР, като видно от списъка на л. 92 от делото, с дата **10.01.2017г. , ищецът е посочен в 310** килия на 4-та група в която са посочени имената на 6 лица и седмо лице с отбелязване – прекъсване. Идентични са данните и в поименната справка на л. 92 на 27.01.2017г. Следващата поименна справка е от 07.04.2017г., когато ищецът вече е записан като пребиваващ **в 304 килия.** Представена е поименна справка от 18.05.2017г. от 15.06.2017г. и от 15.08.2017г. , в които вписванията са както е изложено от инспекторът.

Също има данни (в справка на л. 147 от делото, изготвена от ИСДВР на 4-та група Д.) за периода от 13.01.2017г. до 09.03.2017г.,че ищецът е бил преместен в спално помещение 616 с жилищна площ 20,86 кв.м., където са били настанени 9 лица, по поради извършван основен ремонт на спалните помещения – поставяне на РСV дограми и врати, подмазване, шпакловане, преобядисване и други дейности. Към справката е представен поименен списък, от дата 13.02.2017г., в която ищецът е посочен в 616 килия, общо 9 лица. В периода 09.03.2017г. – 06.04.2017г. ищецът е бил настанен в спално помещение с жилищна площ от 36,03 кв.м. , където са били настанени 9 лица – до 15.03.2017г. и 8 лица от тази дата до 06.04.2017г.

ИСДВР Д. е посочила, че настанените лица не са пребивавали денонощно в спалните помещения, те били ангажирани със спортни дейности, бодибилдинг, библиотека, престой на открито и други дейности, целящи извеждането им от спалните помещения.

През 2018г. (видно от справка на л. 98 от ИСДВР В.) ищецът също е бил част от 4-та група на Затвора Б., пребивавал е в 304 спално помещение – с площ 22,89 кв.м., предназначено за настаняване на 5 лишени от свобода при стандарт 4 кв.м. за едно лице, уточнено е, че площта е само на спалното помещение, а площта на санитарния възел към спалното помещение е посочена в размер на 9,1 кв.м. В края на годината е преместен в спално помещение 308, с площ от 17,24 кв.м., предназначено за 4 лишени от свобода, отделно е посочена площта на санитарния възел – 5,28 кв.м. Представени са списъци на настанените лица в 4 група, корпус № 3, към 02.05.2018г., на която дата ищецът е посочен като настанен в 304 килия и общо 6 лица, в списъка към 12.09.2018г., ищецът също е посочен в 304 килия, но настанените лица са общо 4. В списъка към 11.12.2018г., ищецът е посочен в килия 308, общо 4 лица.

През 2019г. и конкретно за периода от 01.01.2019г. до 18.04.2019г., ищецът е пребивавал в 4-та група, според справката на ИСДВР Р. на л. 107 от делото, ищецът е бил настанен спално помещение 308 с жилищна площ 19 кв.м., Според приложените списъци, на 11. 01.2019г. ищецът е посочен в 308 килия, общо 4 лица; на 25.01.2019г. – в 308, общо 4 лица; на 07.03.2019г. – в 308, общо 5 лица; на 28.03.2019г. в 308, общо 5 лица.

На 18. 04.2019г. ищецът бил преместен от 4-та група в 1-ва група поради физическа саморазправа с друг лишен от свобода. Видно от справката на л. 152, изготвена от ИСДВР Д. и приложените списъци, ищецът е бил настанен в 1-ва група, като в периода от 18.04.2019г. до края на 2019г., ищецът е бил настанен в спално помещение 505 с още 5 лица, общо 6 лица, с квадратура 25 кв.м., а месец по-късно ищецът бил преместен в спално помещение 503, с площ от 24 кв.м. за общо 6 лица, до края на 2019г. Представени са списъци с имената на настанените от първа група, сред които и ищеца: от 02.05.2019г. ищецът е посочен в 503, общо 7 лица; от 12.07.2019г. в 503, общо 5 лица; към 07.08.2019г. – в 503 общо 5 лица; на 04.10.2019г. – в 503, общо 6 лица; на 01.11.2019г. – в 503, общо 6 лица; на 05.12.2019г. – в 503, общо 6 лица. Според ИСДВР Д., през цялата 2019г. в 1-ва група при настаняването на лицата е спазвано изискването за 4 кв.м. жилищна площ на едно лице, което било видно и от приложените от него списъци с настанените лица. .

През 2020г. до 20.08. ищецът също е бил настанен в спално помещение в 1-ва група на Затвора Б. (видно от справка на л. 159 от делото, изготвена от ИСДВР И.) и конкретно: за периода м. 01.2020 г. – 24.08.2020г. е бил настанен в 503 спално помещение, с размери 25,2 кв.м. , като броят на настанените варираше между 5 и 6 лица и за кратък период през м. 03.2020г. – 7 лица. Към справката, прилага 13 броя списъци. Видно от списъците – на 17.01.2020г. , ищецът е посочен в 503 , общо 6 лица; на 19.02.2020г. в 503 – общо 5 лица; на 21.02.2020г. – в 503 – общо 6 лица; на 05.03.2020г. – в 503, общо 7 лица; на 19.03.2020г. – в 503, общо 7 лица; на 30.04.2020г. – в 503, общо 6 лица; на 12.05.2020г. – в 503, общо 6 лица;на 21.05.2020г. – в 503, общо 5 лица; на 04.06.2020г. – в 503, общо 6 лица;на 09.07.2020г. – в 503, общо 6 лица; на 16.07.2020г. – в 503 – общо 6 лица; на04.08.2020г. – в 503,

общо 6 лица; на 20.08.2020г. – в 503, общо 6 лица.

Според изложеното в справката на ИСДВР И., през 2020г., не си спомняла ищецът да е пожелавал преместване в друга група, по причина, че в 1-ва група не го удовлетворяват условията, при работата с него не си спомня също да е поставял въпроси, че в спалното помещение не му харесвали условията или броя на настанените лица, никога . не са били настанени 8 или 9 лица в това помещение.

По отношение на хигиенните условия в килите, в които е пребивавал ищеца в Затвора Б., в становищата и докладните на ИСДВР при Затвора Б. е посочено следното:

В докладна записка на л. 28 от делото от главен инспектор С. са изложени подробни данни по тези въпроси. Във всяко спално помещение има тоалетна и течаща вода, имало достъп до естествена светлина, било осигурено изкуствено осветление в спалните помещения, имало възможност за проветряване. Къпането на лишените от свобода било организирано в обща затворническа баня съгласно график и в групите, където били изградени бани с монтирани бойлери. Осигурявали се условия за смяна на личното и постелъчно бельо, последното по график. Раздавали се индивидуални миещи и перилни средства по таблица, осигурявали се дезинфекциращи и миещи средства за площи, столови, пералня и други. Ищецът при постъпването му получил вещи – дюшек и други, конкретно посочени във вещева ведомост, която прилага.

Излагат се и данни по години:

-През 2017г. била подменена дограмата на всички спални помещения, постоянно се извършвали основни и текущи ремонти и с труд на лишени от свобода.

-Според изложеното от ИСДВР А. в докладна записка на л. 89 от делото, в спалните помещения имало постоянно течаща вода, относно топлата вода не можело да се даде детайлна информация, но лишените от свобода можели да стоплят вода с бързовар, който е разрешена вещ. Изпирането на бельото се осъществявало по график в затворническата баня и пералня. Във всяко спално помещение, в зависимост от размерите му, имало поне по един прозорец, като размерите били 130/110 или подобни, имало достъп на чист въздух и естествена светлина.

-Според изложеното в справката на ИСДВР Д. – л. 90, за условията в килиите от 4-та група, в които е пребивавал ищеца през 2017г. , редовно се правело освежаване на спалните помещения, регулярно(но без да пояснява период) се извършвало третиране за хлебарки и дървеници при изричното съгласие на лишените от свобода. В спалните помещения имало поставени легла, маси, столове, съобразени с броя на лишените от свобода, настанени в него както и шкафове за лични вещи, прозорците осигурявали пряка слънчева светлина, имало баня с душ, мивка с течаща вода и тоалетна в помещението. Имало изкуствено осветление в спалното помещение и в санитарния възел, отоплението – с парно. Относно твърденията на ищеца за постелъчното бельо, имало график за пране, при оплакване за проблем с дюшек, бил заменян с друг.

-Според изложеното в справката на ИСДВР В. (л.98) през 2018г. в 4-та група са извършени ремонти: поставяне на гранитогрес на пода на спалните помещения и в коридора на групата и обособяване на кухненски кът. По време на извършването им в някои от спалните помещения са премествани лица и временно е бил нарушаван капацитетът на помещението. Извършен бил и основен ремонт на изнесената столова в корпуса- теракот на стените, ремонт на стените и боядисване на мебелите., поставена била мрежа на прозорците в столовата. Също В. посочва, че в 4-та група имало обособено помещение , предназначено за баня, оборудвано с мивки и душове, поставени били плочки на пода и стените. Групата разполагала с бойлер с вместимост 300л., бойлерът не се спирал и в банята на групата имало постоянно топла вода, никога не е имало режим на водата – топла или студена. ИСДВР В. не си спомня ищецът да се е оплаквал от гризачи или от ухапвания от дървеници. При нужда, когато лишеният от свобода пожелае бил извеждан до склада за обмен на дюшеци или на спално бельо, което имало срок на годност след изтичането му, била възможна подмяната. Имало изготвен седмичен график за изпиране на спалното бельо.

- Според изложеното за периода от 01.01.2019г. до 18.04.2019г., когато ищецът е пребивавал в 4-та група, в справката на ИСДВР Р. на л. 107 от делото, ищецът е бил настанен спално помещение 308 с жилищна площ 19 кв.м., с под от теракот, в което имало поставени легла (вишки) според броя на живущите, имало маса, стол, мивка с течаща вода, метален шкаф за личните вещи, прозорец за пряка слънчева светлина с едно отваряемо крило за проветрение и мрежа против комари. Санитарният възел в килията бил иззидан с тухли и с алуминиева врата, лишените от групата разполагали и с отделен санитарен възел – баня с тоалетна с топла течаща вода за общо ползване. Осигурено било изкуствено осветление – в спалните помещения и в санитарния възел. В общата част на коридора лишените от свобода разполагали с общ кухненски кът с възможност сами да приготвят храна. Отоплението в спалните помещения се извършвало чрез радиатори, свързани с парната инсталация на затвора. Относно твърдението на ищеца, че спалното бельо е старо и мръсно, както и дюшеците, инспекторът отбелязва, че спалното бельо се перяло веднъж седмично в пералнята на Затвора по установен график, а когато се установи проблем с дюшека, на лишените се оказвало съдействие и се подменял с друг от склада.

По оплакването за лошо качество на храната

-В кухненския блок през 2017-2018г. бил извършен ремонт на всички помещения- кухня, столова, складове, коридори, миялни помещения, помещение за хляб, сервизни помещения и покрива на сградата; обособени били помещения – изнесени столови в групите за лишени от свобода.

-Дезинсекция и дератизация на сградите се извършвала съгласно договори, посочва и представя действащите за исковия период договори, сключени от ГДИН: от дата 08.11.2016г. с „ДДД-1“ ООД с предмет услуги по дезинсекция и дератизация и на територията на Затвора Б.; от дата 13.11.2018г. със същото дружество, като мястото на услугите е в сградите на ГДИН и териториалните й служби. Приложени са протоколи за извършена „ДДД“ обработка, на адрес

[населено място], по заявката на ГДИН и фактура за м. 10.2016г. с получател на ДДД услуги Затвора [населено място] (л. 40 до 76 от делото). Протоколите са издадени на дати през месеците 11.2016г., месеците 01, 03,05,06,07,09,11 на 2017г., през месеците 01,03,05, 06,07, 11. 2018г., през месеците 01,03,05,06,07, 08,09 и 11. 2019г.; през месеците 01.02,03,05,07,10, 2020г. Видно е, че не всеки месец са извършвани услуги „ДДД“ в Затвора Б..

-Относно предоставяната храна: инспектор С. посочва в докладната си записка, че приготвянето на храната се извършва съгласно сборник с рецепти за обществено хранене. Храната се приготвяла в затворническата кухня за всички, извършвала се проверка от служител от надзорно-охранителния състав и лишен от свобода преди храната да се предостави за консумация. Всички менюта се съгласували с медицинския център и утвърждавали от Началника на затвора. Прилага седмично меню, 5 броя за всяка година. Ищецът също представи седмични менюта, но съгласно указанията на съда не обоснова кое от основанията ще доказва с тях, и не се направи допълнително искане да се приемат като доказателства. Ищецът в исковата молба претендира, че храната е с лошо качество, тъй като се приготвяла от непрофесионалисти. В докладната си ИСДВР С. посочва, че действително нямало служител на длъжност „готвач затворническа кухня“ в сила от 15.05.2015г. и до 05.10.2020г., тоест през целия исков период, но претендира че организационни и контролни задължения по приготвянето на храната били вменен и с нарочна заповед на началника на затвора на главен експерт, в кухнята работели и лишени от свобода., оказвал се ежедневен контрол. Редовно водели и се подписвали в Книга за дегустация на приготвената храна , Книга за констатирани нередности, впечатления и забележки от дежурен по кухня лишен от свобода – но нямало в тази книга забележки и нарушения; Книга за получените порции от бакар и дежурен по кухня- редовно подписвана от двама лишени от свобода. Посочва, че в затворническата кухня са извършвани и документирани внезапни проверки, при които се проверявала храната, хигиената, воденето на нередности. Приложени са 5 броя докладни записки за такива проверки. Позовава се на констатацията от комплексна проверка през 2018г., която в частта за кухнята посочила, че са въведени добри производствени и хигиенни практики, спазвали се заложените програми, редовно се попълвали всички документи, спазвало се изискването за разделно съхранение на продуктите, навсякъде било чисто и поддържано, всички работещи в кухнята имали заверени здравни книжки за работа в хранителен обект, създадена била много добра организация на работа и контрол в затворническата кухня.

-Според изложеното от ИСДВР А. в докладна записка на л. 89 за качеството на храната масови жалби и оплаквания не били постъпвали.

По оплакването за трудовата заетост на ищеца:

-В месеците ноември и декември 2016г. ищецът е полагал доброволен неплатен труд по чл.80 ЗИНЗС като „бакар“ в столовата на групата – 4-та група.

-През м. януари 2017г. имал отчетена работа в столовата на групата и като общ работник на парното на Първи обект на доброволен труд.

-От м. февруари до м. април 2017г. ищецът бил назначен на длъжност „общ работник I обект (парно)“ срещу заплащане, а след това до края на декември на длъжност „ хигиенист и бакар в 3.“ също на щат и срещу възнаграждение.

-януари и февруари 2018г. нямало отчетен труд, през март 2018г. участвал в групова работа „Б. редовен шофьор“ и „Умения за асертивно поведение“ От месец април 2018г. полагал доброволен труд по почистване на района на групата и участие в двете групови работи до края на годината.

-Януари и февруари 2019г. ищецът не е полагал труд , а през месеците март и април е участвал в обучителен курс по испански език.От юни до декември 2019г. ищецът имал отчетен доброволен труд като „бакар“ и „полоса“

-До края на исковия период - превеждането му в Затвора С. на 24.08.2020г. в групата ищецът бил „бакар“ и поддържал коридорите на групата.

-Идентични данни за заетостта 2017-2018 г. посочва ИСДВР А. в докладна записка на л. 89, допълнително конкретизира, че според системата ИСУН за 2017г. ищецът имал отчетени 254 работни дни.

-В докладната записка на ИСДВР Д. за 2017г. посочва, че със заповед № 93/26.01.2017г. ищецът бил назначен на щатна работа като общ работник парно I-ви обект, а след приключване на отоплителния сезон бил назначен отново на щатна работа със Заповед № 505/11.05.2017г. – като хигиенист – бакар 3..

-В докладната записка на ИСДВР В. (л.98) са изнесени данни за трудовата заетост на ищеца през 2018г. като прилага докладни записки за назначаване на работа и за спиране на ищеца от работа. През 2018г. ищецът освен полагане на доброволен труд, участвал в 4 програми за групови работи, а времето ангажирано с тях е отчетено като доброволен труд, за приключване на всяка групова работа са изготвяни предложения и издавани заповеди за награди. Посочва, че от 21.03.2018г. до 04.04.2018г. – ищецът участвал в специализирана група за усвояване на асертивно поведение; от 01.03.2018г. – 04.04.2018г. – в групова работа „Б. редовен шофьор – спаси човешки живот“ ; от 09.11.2018г. до 14.12.2018г. – в групова работа по английски език, а от 21.06. 2018г. – 10.07.2018г. – в групова работа по безопасност на движението. На 05.12.2018г. ищецът бил назначен като общ работник парна инсталация по чл.80 ЗИНЗС и спрян от работа на 03.01.2019г. и двете по предложение и докладна записка на ИСДВР В., като за второто се е позовала на докладна записка на друго лице. Видно от предложението за работа на В. от дата 05.12.2018г., ищецът бил многократно наказван, последното от м.11.2017г. за участие в конфликт, но и многократно награждаван, към момента на докладната ищецът обучавал група лишени от свобода в изучаване на английски език.

-За трудовата заетост на ищеца в началото на 2019г. са изложени данни и от ИСДВР на 4-та група Р. в становище на л. 107 от делото- за периода от 01.01.2019г. до 18.04.2019г., ищецът не е бил устроен на работа, но е взел участие в клуб по интереси „изучаване на испански език“, отчетен по чл.80 ЗИНЗС.

По оплакването на ищеца, че е непушач, но винаги бил настаняван с

пушачи

Ответникът представи справка за пазаруванията на ищеца от лавката на затвора. Видно от данните за покупките, обобщени в справка, ищецът действително е пазарувал цигари и тютюн: през 2016г. – общо 29 кутии цигари тютюн 1 пакет ; през 2017г. – 10 кутии цигари; през 2018г. 2 кутии цигари; през 2019г. нямало закупени цигари, през 2020г. само 1 пакет тютюн, всяка година е пазарувал лисчета за цигари.

По делото няма данни останалите настанени заедно с ищеца – поименно посочени в периода 2017-2020г. дали са пушачи или не. В справките от ИСДВР няма данни ищецът да е искал да бъде настаняван в килия за непушачи.

От представения по делото здравен картон на ищеца се установява следното:

За исковият период има констатации, че е здрав, но: на 27.11.2019г. има молба за зъболекар поради счупване на зъб, на 16.10.2017г. – анамнеза за оток на лицето поради конфликт с друго лице, има и подробна медицинска справка за инцидента и последиците от същата дата. Видно от амбулаторен лист от 15.08.2018г. ищецът имал оплакване от главоболие и световъртеж, явяващи се 3-4 пъти седмично, по негови думи провокирани от средата, в която бил поставен, била назначена терапия, приложена е рецепта от същия лекар. Съгласно медицинска справка с дата 04.05.2020г. от Затвора С. – ЗОЗТ К., ищецът е в общежитието от 31.08.2020г., през време на престоя си не е имал никакви здравословни проблеми и не е посещавал лекарския кабинет с никакви оплаквания.

По искане на ищеца, по делото са изслушани свидетелските показания на К. К., който пред съда изложи следното:

Свидетелят К., който бил в един отряд с ищеца от март 2020г. а от юни 2020г. и в една група, посочи, че ищецът е бил „бакар“. Работата му се състояла сутрин за излезе до кухнята, не било под час, да вземе „баките“, тоест съдовете с храна, да ги донесе и да раздаде храна на затворниците. Това отнемало около 40-50 минути, същата процедура се повтаряла три пъти на ден.

Според свидетелските показания на К. К., относими само за част от 2020г., а през юни свидетелят бил преместен в групата на ищеца в 1-ва група в килията на ищеца имало 2 единични легла и 4 двойни вишки, не дава данни за размера на килията, но била малка, нямало много площ, имало място само за преминаване до леглото. Гардероби нямало, имало шкафове с чекмедже, а след като влязъл в групата донесли големи шкафове лично за всеки. Топла вода нямало в килиите, нямало и в целия затвор По принцип имало пералня за чаршафите, но било по-добре лично да се перат и се простирали където се намери място, нямало обособени места за простирание на пране. Имало мухъл в килиите, прозорците не се отваряли изцяло, лятото махали стъклопакетите, прозорците не се отваряли изцяло, нещо все пречело. Било възможно при наличие на боя в склада и желание да се направи по-приятна килията. Свидетелят К. посочи, че не е виждал такова нещо като дезинфекция. Гризачи

не е виждал в затвора, но дървеници са го „яли“ доста често, ищецът също се е оплаквал от това, всички се оплаквали, тоест оплаквали са се от ухапвания от дървеници, това било страшна напасть, трябвало да се прави цялостен ремонт.

Според свидетелските показания на К. К., които обаче са само за част от исковия период - от март 2020г. били в един отряд, а през юни свидетелят бил преместен в групата на ищеца, тоест в 1-ва група. Не са били в една килия, но свидетелят често ходел при него, тъй като в килията на свидетеля много пушели. Според К. ищецът е бил непушач, килията му трябвало да е за непушачи. Този извод направил, след като 20 пъти влизал в килията и ищецът не пушел цигари и нямало пепелник на масата му, негодувал, че хората около него пушат, ищецът бил спортист, от тези данни счита за нормално да разбере, че ищецът не пуши.

В докладите на О. като национален превантивен механизъм (Н.) от посещения в Затвора Б. през октомври 2017 и август 2019г., по наведените от ищеца основания за вреди е констатирано следното:

1) По въпроса за пренаселеността в доклада от 2017г. е посочено, че в деня на посещението според настанените и капацитета на затвора, е налице средна площ от 4 кв. м. въпреки че се наблюдава незначително инцидентно пренаселване свързано със съвместимост при настаняването на задържаните лица, **но няма подадени сигнали.** Отчетено е, че за първи път при проверките този затвор отговарял на стандарта за средно 4 кв. м. на задържано лице.

В докладът от 2019г. няма данни за пренаселеност, Н. препоръчва да се уважават искания на лишени от свобода за преместване. В този доклад изрично е посочено, че проверяващият екип отчита постигнатия напредък във всяко отношение в Затвора – [населено място]. Изцяло били ремонтирани Зоната за повишена сигурност и трите корпуса на затвора. Текущите ремонти продължавали и към момента на посещението. **Постъпило оплакване относно лоши битови условия от лишен от свобода, настанен в трети корпус – стая 303.** Експерт от Н. извършил цялостна проверка на въпросния корпус, където са настанени лица от четвърта и девета група, които изтърпяват наказание „лишаване от свобода“ в размер на десет и повече години. Корпусът е разделен на два коридора, като във всеки от тях има по пет килии. Всички помещения са ремонтирани, отговарят на изискванията за 4 кв.м., има изградени самостоятелни санитарни възли и има достатъчно количество дневна светлина. Във всеки коридор има кухня, където лишените от свобода приготвят сами своята храна. *Към момента на тази проверка, ищецът е бил настанен в 1-ва група, група, спално помещение 505, но до 18.04.2019г. е пребивавал в 4-та група, в която е извършена проверката от Н., в 308 килия. .*

2) По въпроса за храненето: През 2017г. е констатирано, че в подготвяното седмично меню е определен грамаж, но не и килокалории. Н. е препоръчал на началника на затвора за в бъдеще да отрази изискването на чл. 84, ал. 2, т. 1 от ЗИНЗС относно калориен състав на храната, съобразно утвърдената

таблица от министъра на правосъдието. При проверката през 2019г. такъв проблем не е изтъкнат относно проверените седмични менюта. По въпроса с храненето са изтъкнати проблеми и оплаквания от затворници само във връзка с доставките в лавката към затвора, но такова основание не е наведено от ищеца. Няма данни за лошо качество на храната или оплаквания във връзка с храната, приготвяна в затвора, от лишени от свобода и в двата доклада. .

3. Според раздела "Социални дейности" в доклада от 2017г., администрацията на затвора съставя седмични планове за социални дейности, като дневният график включва между 30 до 50 вида занимания. Изрично в този доклад за администрацията на затвора е записано следното:

"Като цяло позитивната ни оценка е, че администрацията на затвора не е репресивна, а социално насочена, въпреки недофинансиране на социалните дейности от бюджета."

В доклада от 2019г. също са посочени рездица занимания и възможностите за спорт, голяма част от лишените от свобода са включвани в спортни дейности, свързани с различни фитнес упражнения. Реализирани са и голям брой клубове по интереси. Възможностите за спортна дейност, които затвора – [населено място] предлага за лишените от свобода са в областта на футбола, волейбола, баскетбола, тенис на маса, шах, спортен бридж, бадминтон. Към всяка затворническа група, на площадката за престой на открито са осигурени уреди за фитнес, изработени в затвора, където лишените от свобода тренират ежедневно.

4. По отношение на санитарно-хигиенните условия в доклада от 2017г. е посочено, че като цяло предходни препоръки от наблюдаващи органи са изпълнени в този затвор. Оставали обичайните проблеми, свързани с наличие на хлебарки, дървеници и др., въпреки осъществените дезинфекции, имало оплаквания, въпреки че е пръскано преди месец. Наблюденията показвали, че този проблем се решава само в местата за лишаване от свобода, където са осъществени основни ремонти и е подменен постелъчният инвентар.

В доклада от 2019 г., в частта за медицинското обслужване на стр. 10 е посочено следното:

„Санитарно - хигиенните условия в затвора са добри и от л. св. не постъпиха оплаквания за тях. Храната се готви по калорийна таблица с възможност за диети“.

При така установеното по фактите, съдът приема от правна страна следното:

По допустимостта на исковата претенция и правната ѝ квалификация.

Ищецът претендира, че за периода 16.10.2016г. до 24.08.2020г. е пребивавал в Затвора Б., което не се оспорва и произтича от всички доказателства по делото. Видно от данните по делото, изложени в справки на длъжностни лица при Затвора Б. (по справката на лист 87 от делото, изготвена от инспектор И.) ищецът М. И. И., е постъпил в Затвора Б. на 04.10.2016г. – преведен от Затвора Л., и е напуснал Затвора Б. на 24.08.2020г. , когато е преведен в Затвора С..

Според ответникът в писмения отговор, надлежен ответник по предявения от ищеца иск следва да бъде Затвора Б., а не ГДИН. По това възражение съдът е в определение по делото от 28.04.2022г. е приел, че на основание чл.285, ал.2 ЗИНЗС, искът е предявен срещу надлежен ответник. Що се касае до местно компетентният съд, се е позовал на съдебна практика - Определение № 267/13.01.2022 г. по адм.д. 12001/2021г., на Шесто отделение на Върховен административен съд.

Държавата е отговорна за условията, при които осъдените и задържаните под стража изтърпяват наказанието, респективно мярката. Тя има задължението да спазва забраната по чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС, тези лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение, която е в синхрон с тази по чл. 3 ЕКПЧ, че никой не може да бъде подлаган на изтезания или нечовешко или унизително отношение или наказание. Съгласно чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС за нарушение на тази забрана се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

Иск с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС предполага установяване кумулативно на следните материалноправни предпоставки: 1/ условия на задържане на ищеца, които са в нарушение на чл. 3 ЗИНЗС и 2/ настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборима презумпция, въведена с чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС.

Отговорността на държавата се ангажира при доказано жестоко, нечовешко или унизително отношение /чл. 3, ал. 1/, както и при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност /чл. 3, ал. 2/.

Видно от заявените основания на исковата претенция ищецът твърди, че изтърпява наказание лишаване от свобода при условията, описани в исковата

молба, които засягали достойнството му, търпи неудобства и притеснения, претендира несправедливо отнасяне. Тези оплаквания са относими към забраната по чл.3 от ЗИНЗС, съответно, отговорността за условията на изтърпяване на наказанието е на държавата, чрез органите, които според ЗИНЗС изпълняват наказанието „лишаване от свобода“.

В случая отговорността е на държавата чрез процесуален субституент – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

Изрично в ход по същество адв. С. заяви, че се касае за иск на основание разпоредби на ЗИНЗС и ЕКПЧ. Оплакванията на ищеца са относими към чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС и чл. 3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа /ЕКЗПЧ/, предвид последиците, които претендира, че са настъпили от поставянето му в конкретните условия - жертва на несправедливо отнасяне, внушено чувство за малоценност, засегнато достойнство и поради което счита, че следва да му бъде присъдено обезщетение за претърпени от него неимуществени вреди.

За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. *В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен.* В оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унизително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Следователно, заявените основания на исковите претенции по делото и присъединеното към него, попадат в приложното поле на чл.3 ЗИНЗС и съответно е приложимо предявяването им и разглеждането им на правно основание чл.284 ЗИНЗС

Правни съображения на съда за преценка на твърдението за нарушаване на чл.3 ЕКПЧ, съответно чл.3 ЗИНЗС, поради пренаселеност на килията

Общите принципи, уреждащи прилагането на чл. 3 от Конвенцията за условията на задържане, са изложени в параграфи 139-59 от решението на Съда по А. и други срещу Русия (А. и други срещу Русия, Appl. № 42525/07 и

№60800/08, 10 януари 2012 г.) и параграфи 65-69 от решението на Съда по *Torreggiani and Others v. I. Torreggiani and Others v. I.* Така по делото А. и други срещу Русия, ЕСПЧ е установил три критерия, във връзка с оплакване за недостатъчно лично пространство: всяко задържано под стража лице следва да има индивидуално място за спане в килията, всяко задържано под стража лице следва да се полага не по-малко от 3 кв.м. лично пространство, общата площ на килията следва да бъде такава, че настанените в нея лица да могат свободно да се движат между предметите, които се намират в нея. Липсата на който и да е от тези елементи, сам по себе си създава силна презумпция за нарушаването на чл.3 от ЕКПЧ.

При преценката за допуснато нарушение на чл.3 ЕКПЧ поради пренаселеност на килията, настоящият състав на съда намира за необходимо да вземе предвид изведените по приложението на разпоредбата правни положения в по делото *М. против Х., Решение от 20 октомври 2016г. на Голямата камера на Съда по правата на човека, Appl. №7334/13, [GC], 2016.* На първо място това решение е постановено след пилотното за България решение по делото Н. и други срещу България. Второ, в решението по делото М., в §§ 136-141, ЕСПЧ е изяснил своя подход към оплакванията за недостатъчно лично пространство в помещенията с много обитатели. Той потвърждава стандартът за 3 кв. м. площ на един лишен от свобода в килии с няколко настанени като подходящ минимален стандарт съгласно чл.3 ЕКПЧ. Тези стандарти са различни в законодателството на отделните договарящи по конвенцията държави. В §§. 122 - 128 ЕСПЧ е извел подходът, който да се прилага при оплакване за нарушаване на чл.3 ЕКПЧ. Обстоятелствата, при които могат да опровергават презумпцията за нарушение на чл.3 ЕКПЧ, са дадени в §§ 130-135 от решението по делото М. на ЕСПЧ. В решението са обсъдени минималните стандарти на Комитета по предотвратяване на изтезанията, в това число въз основа на документ - Н. на жилищна площ на един затворник в пенитенциарните учреждения - Стандарти КПП, от 15 декември 2015г., т.е. след постановяване решението по делото Н. и други срещу България (М., §§ 49- 53)

В обобщение и относимо към казуса по делото, в цитираното по-горе решение по делото М. на ЕСПЧ е прието следното:

1) Съгласно член 3 от ЕКПЧ, съдът не може да определи веднъж завинаги определен брой квадратни метри, които трябва да бъдат осигурени на един лишен от свобода, с цел съобразяване с Конвенцията. Редица други важни фактори, като: продължителността на задържането; възможностите за упражнения на открито; физическото и психическо състояние на задържания, играят важна роля при преценката на това дали условията на задържане отговарят на гаранциите по член 3. (М., § 10).

2) Крайната липса на пространство в затворническите килии натежава изключително като аспект, който трябва да бъде взет предвид, за да се установи дали оспорените условия на задържане са „унизителни“ по смисъла на член 3 от Конвенцията.

3) Когато личното пространство, което е на разположение на задържания, падне под 3 кв. м. площ в килии с няколко настанени в затворите, липсата на лично пространство се счита за толкова сериозна, че възниква силна

презумпция за нарушение на член 3. Тежестта на доказване пада върху ответното правителство да обори тази презумпция, като покаже, че има фактори, които са в състояние да компенсират адекватно ограниченото разпределение на личното пространство. (М., §§ 136-141)

3) Видно от § 138 от решението по делото М. срещу Х., силната презумпция за нарушение на член 3 ЕКПЧ, т.е. когато личното пространство на едно лице в килията е под 3 кв.м., обикновено може да бъде оборена само ако кумулативно са изпълнени следните фактори:

- минималното лично пространство от 3 кв.м. е било по-малко в кратки периоди, случайни и незначителни;

- такива намалявания са придружени от достатъчна свобода на движение извън килията и адекватни дейности извън килията;

- жалбоподателят е задържан в помещение, което, разгледано като цяло, би могло да се определи като подходящо място за задържане, и няма други утежняващи аспекти на условията на задържане.

4) Презумпция за нарушаване на чл.3 от Конвенцията възниква и когато килията е с площ в диапазона от 3 до 4 кв. м. лично пространство на затворник, факторът площ остава важен в преценката на Съда за адекватността на условията на задържане. В такива случаи ще се установи нарушение на член 3 ако факторът площ е съчетан с други аспекти на неподходящи материални условия на задържане, свързани по-специално със: достъпа до упражнения на открито; естествената светлина или въздух; наличието на вентилация; адекватността на стайната температура; възможността за самостоятелно използване на тоалетната и спазването на основните санитарни и хигиенни изисквания.

5) Що се отнася до методологията за изчисляване на минималното лично пространство, отредено на задържан в помещения за няколко души, Съдът се позовава на методологията на КПИ по въпроса, според който вътрешният санитарен възел не трябва да се брои в общата площ на килията. От друга страна, изчисляването на наличната площ в килията включва пространството, заето от мебели. Важното при тази оценка е дали задържаните са имали възможност да се движат нормално в килията - решението по делото М., § 114).

6) Както се посочи, в решението по делото М., §§ 127-128, Съдът изяснява методологията си за оценка на условията за задържане. Освен горното, Съдът придава особено значение на обективните трудности, които изпитват жалбоподателите при събирането на доказателства, за да обосноват твърденията си за условията на задържане, но те трябва да предоставят подробна и непротиворечива информация за фактите, от които се оплакват. След като бъде направено достоверно и разумно подробно описание на предполагаемите унижителни условия на задържане, представляващи *prima facie* случай на лошо третиране, тежестта на доказване се прехвърля върху ответното правителство, което единствено има достъп до информация, способна да потвърди или опровергае твърденията. Така от него се изисква да събере и представи съответните документи и да предостави подробна информация за условията на задържане на жалбоподателя. Относитима информация от други международни органи като КПИ относно условията на

задържане, както и от компетентните национални органи и институции също се взема предвид.

7) При оценката на това дали е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на липсата на лично пространство, трябва да се вземат предвид следните фактори:

(а) всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане;

(б) всяко задържано лице трябва да има най-малко три квадратни метра жилищна площ; и

(в) размера на килията трябва да дава възможност на задържаните лица да се движат свободно между мебелите.

Липсата на някои от тези елементи сама по себе си поражда сериозно предположение, че условията на задържане са в нарушение на този член

8) Освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Също според ЕСПЧ, страданията, причинени на лице, задържано при условия, които са толкова лоши, че да представляват нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията, не може да бъдат компенсирани чрез самото констатиране на нарушение; Съдът счита, че обезщетение следва да бъде присъдено. Времето, прекарано от съответното лице в тези условия, е най-важният фактор за оценка на претърпените вреди (А. и други срещу Русия, номера 42525/07 и 60800/08, § 172, 10 януари 2012 г., както и *Torreggiani and Others v. I.*, номера 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 и 37818/10, § 105, 8 януари 2013 г.).

По отношение на фактора пренаселеност, настоящият съд взе предвид и посоченото в пар. 231 и 232 от решението по делото Н. и други срещу България: „231. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. 232. Дори и пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията на задържане - като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на основна хигиена - това води до ниво на страдание, което надвишава това, присъщо на задържането.“

По преценката на доказателствата по делото съдът съобрази следното:

В цитираното пилотно решение по делото Н. и други срещу България, по въпросите на тежестта на доказване, подлежащи на доказване основания и стандарти за преценка от националния съд при оплакване по чл.3 ЕСПЧ, е посочено следното:

1.(...)тежестта на доказване, наложена на ищеца, следва да не бъде прекомерна. Макар и затворниците да могат да бъдат задължени да посочат в самото начало достатъчно доказателства в подкрепа на тяхното искане , а именно доказателства до които имат достъп, като напр. подробно описание на разглежданите условия, свидетелски показания или жалби до и отговори от затворническите власти или контролни органи, след това, опровержението на твърденията се пада в тежест на властите. (§184).

2.В допълнение, процесуалните правила за разглеждане на искове за обезщетение трябва да съответстват на принципа на справедливостта, уреден в чл. 6 § 1 от Конвенцията, включително изискването за разумен срок. На последно място, от ищците не следва да се изисква да установят дали конкретни длъжностни лица са ангажирани в неправомерно поведение. Лошите условия на задържане не са непременно резултат от неизпълнението на задълженията на отделните служители, а обикновено са плод на по-широкообхватни фактори (§184).

3.(...) *липсата* на ресурси не може по принцип да оправдае условия на задържане, които са толкова лоши, че съставляват третиране в нарушение на чл. 3 от Конвенцията, и е задължение на договарящите държави да организират своите пенитенциарни системи по начин, който гарантира спазването на тази разпоредба, независимо от финансовите и логистични трудности . (§ 278);

4.Когато оплакването е по чл.3 от Конвенцията: „съдът, който разглежда делото, трябва да направи преглед на твърдяните действия или бездействията и дали съответното поведение е прекомерно и е довело до нарушение на този член съобразно принципите и стандартите, установени от Съда в неговата практика" (§ 186) ;(...) за да може едно вътрешно правно средство за защита по отношение на условията на задържане, да бъде ефективно, органът или съдът, който отговаря за случая, трябва да го разгледа, в съответствие с приложимите принципи, установени в съдебната практика на Съда по чл. 3 от Конвенцията. (§ 187);

5.Ако вътрешният орган или съд, който разглежда делото, констатира, било то по същество или изрично, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на условията, при които въпросното лице е било задържано (в миналото или към настоящия момент), то този орган или съд трябва да предостави подходяща компенсация. (§ 188);

6.Констатацията, че условията не отговарят на изискванията на чл. 3 от Конвенцията дава основание да се направи предположение, че са причинили неимуществени вреди на пострадалия човек. Вътрешните правила и практика, регулиращи функционирането на средството за защита, трябва по-скоро да отразяват съществуването на тази презумпция, а не присъждането на компенсация да зависи от умението на жалбоподателя да

докаже, чрез доказателства, наличието на неимуществени вреди под формата на емоционална травма (§ 190)

7. За да бъде наистина ефективно и отговаря на принципа на субсидиарност, такова средство за защита трябва да се прилага със задна дата, в смисъл на предоставяне на обезщетение във връзка с нарушения на чл.3 от Конвенцията, които предхождат въвеждането на средството, както в случаите, когато оспорваната ситуация вече е приключила с освобождаването на затворника или по друг начин, така и в случаите, когато съответният затворник продължава да бъде държан във въпросните условия (§ 289)

Правни изводи на съда по основателността на исковата претенция:

Доказателствената тежест между страните е разпределена с определение от 28.04.2022г. по делото. Със същото ответникът е задължен да представи доказателства за обстоятелствата, посочени в исковата молба касаещи условията на преиваване на ищеца в Заятвора белене през исковия период, респективно да направи изявление кои от изявленията му признава. Също с оглед оспорванията в отговора на исковата молба, съдът е указал на страните, че всички основания за ангажиране на отговорността на държавата са спорни. Съдът изрично е указал на ответника, че в негова тежест е да установи обстоятелството, че ищецът не е бил поставен през исковия период в условия, нарушаващи забраната по чл.3 ЗИНЗС и на основанията, посочени в исковата молба.

Ответникът обаче представи само докладни и становища, както и списъци на настанените по килии, подписани от ИСДВР при Затвора Б.. Обективни доказателства, които не изхождат от органи в структурата на ГДИН, ответникът не ангажира. Също ответникът не ангажира доказателства по направените възражения от ответника за неточности и непълноти в изявленията на ИСДВР, подробно обсъдени по фактите.

След като ищецът посочи неточности в изявленията, в това число за размерите и "геометрията" на клиите, която не позволява да достига светлина и свеж въздух в нишите. Категорично отрече, че в килите съществува топла вода и изложи данните за параметрите на общата баня и времето за къпане - по график и 2 пъти седмично, както и за периодите, в които настанените лица значително надхвърлят капицитета и изискването за 4 кв.м. площ на едно лице дори и жилищна, тоест с мебелите, от страна на ответника не бяха ангажирани допълнителни доказателства.

Също ответникът не ангажира схеми за размерите и разположението на килиите, както и твърдения дори, че в групите, където е бил настанен ищеца, е имало обособени килии за непушачи. Също не направи и опровержение на изложеното от него за ситуацията му в 1 ва група, през който период ищецът направил искане да бъде настанен в килия с непушачи. Няма данни за лицата, с които ищецът е бил настанен да са непушачи, респективно за обособяване на килия с непушачи. Също не се поровергаха твърденията му за начина на процедиране по откритото място за заварчик, няма данни да е запознаван с причините защо трудовата му заетост е прекратявана. Ответникът не оспори твърденията на ищеца за неговата квалификация и възможностите му за трудова дейност, които са изтъкнати в

предложението на ИСДВР В., обсъдено по фактите.

Показанията на свидетеля К. съдът цени като незаинтересовани, същият не води дела срещу ГДИН, нито ищецът е бил негов свидетел. На свидетеля бяха зададени много въпроси, в това число за едно и също обстоятелство от различни аспекти, на които непосредствено даде отговор. Не може да се приеме, че изложените от него данни са противоречиви или объркани. Съдът цени изявленията му, че ищецът е бил непущач, настанен с пушачи, както и за населеността на килията на ищеца в първа група и, че от мебелите остава само малка пътека за преминаване. Също съдът цени показанията на свидетеля, че в килите не е имало течаща топла вода. От всички обстоятелства съдът приема, че действително са съществували затруднения и неудобства за поддържане на лична хигиена през исковия период, тъй като непосредствено във всяка килия не е имало санитарен възел с душ и топла вода. Все пак, такава възможност е съществувала ежедневно, макар и не дотам съответна на времето ни..

Видно е, че в докладите омбудсманът е достигнал до изводи за инцидентна пренаселеност – заради ремонти и предпочитания при настаняването както през 2017г. така и през 2019г. Действително, няма данни за 2016г., за месеците 10-12, но предвид констатацията за 2017г., в доклада на омбудсмана, няма основание за друг извод.

Ищецът разграничава и претендира за чиста жилищна площ и обща жилищна площ. Очевидно ИСДВР в справките, както и омбудсманът имат предвид общата жилищна площ на едно лице. Както се посочи, стандартите на ЕСПЧ в последното пилотно решение по този въпрос - делото М., посотчени по-горе по т. 7 при обсъждането на решението изискват лицето да има индивидуално място за спане, да има най-малко 3 кв.м. жилищна площ, размерът на килията да дава възможност задържените лица да се движат свободно между мебелите. От свидетелските показания следва да се приеме, че третото изискване не е налице., а що се касае до жилищната площ, то следва да се признае, че имало периоди, неуточнени от ответника, описани от ищеца, в които е била под 3 кв.м. Ищецът обаче не опроверга изнесеното от ИСДВР в обсъдените справки за заетостта му със социални дейности и възможността за спорт, както и твърдението, че не е пребивавал през цялото време в килията си. Свидетелят К. също потвърди, че ищецът е спортист, и в посочения смисъл подкрепя тази теза.

Съдът следва да съобрази и изложеното в доклада на Н. от 2017г., че за пръв път затворът не е пренаселен, съществуват инцидентни случаи. Също видно от доклада на омбудсмана от 2019г. по оплакване от лоши условия от лишен от свобода в спално помещение 303, част от 4-та група, е извършена цялостна проверка на всички помещения, и не е констатирано нарушение на нито едно изискване. В тази група, но в спално помещение 308 е бил настанен ищеца до 18.04.2022г. Също видно от доклада на омбудсмана от 2019г. е направено общо заключение, че санитарно - хигиенните условия в затвора са добри. В докладите са отчетени са значителните усилия на администрацията лишените от свобода през значителен период от деня да не пребивават в килиите чрез включването им в различни социални дейности и трудова

заетост, лишени от свобода, сред които и ищецът, видно от обсъдените данни по фактите, които не оспори, от една дейности. В този смисъл съдът кредитира и обсъденото по фактите мнение на инспектор С., че в периодите на пренаселеност на килиите, лишени от свобода, сред които и ищецът не са пребивавали през целия ден в килиите.

Доказа се, че храната действително е приготвяна от непрофесионалисти през исковия период, но от това не може да се направи конкретен извод за качеството на храната. По този въпрос съдът също съобрази изложеното в докладите на омбудсмана – оплакванията са за проблеми с доставките в лавката към затвора, не са посочени оплаквания на лишени от свобода от лошо качество на храната.

При изложените обстоятелства, що се касае до пренаселеността и уреждането на битовите въпроси в килиите, предвид социалната и трудова ангажираност на ищеца, сами по себе си не попадат обхвата на забраната по чл.3 ЗИНЗС и чл.3 ЕКПЧ.

През 2019г. при посещението на Н. е констатирано, че е направен цялостен ремонт на затвора, а видно от данните за всяка от годините от исковия период, са извършвани ремонти и подобрения.

Що се отнася до оплакването на ищеца, че е настаняван пребивавал с пушачи, при положение, че е непушач, установи се, че е направил искане след като е преместен в 1-ва група. Ответникът не обори възраженията му, че не е бил с пушачи, нито представи доказателства, че е имало килии, определени за непушачи. Съдът приема за житейски оправдани обясненията на ищеца защо е закупувал цигари, видно е, че не са закупувани редовно и количество драстично намалява почти до нула през 2019 и 2020г., което би било нелогично за един пушач. Свидетелят К. посочи, че в килията на ищеца се е пушело значително по-малко от неговата, но това изявление е съответно на твърденията на ищеца, че с още двама в неговата килия, са непушачи. При тези обстоятелства, оплакването е тоносимо към нарушение на посочените разпоредби и права на ищеца.

Обосновано е твърдението, че при притежавана квалификация ищецът не е получил работа като заварчик. Ответникът не оспори изложеното от него и не посочи причини защо не е взет на работа за длъжността заварчик, след като еденствен е имал образование и придобита квалификация за длъжността, не се предоставиха и доказателства по твърдението за спирането му от работа - обсъденото по фактите за докладната на ИСДВР В.. Видно от докладната на инспектор В., същата е мотивирала предложението си да бъде назначен на работа както с поведението му – наказван и награждаван, така и с притежаваната компетентност. Ищецът е полагал труд на щатна длъжност и доброволен неплатен труд. В малките периоди от време, през които ищецът не е бил ангажиран с трудова дейност, същият е участвал в социални дейности - в групова работа и изучаване на чужди езици. В докладите от проверките през 2017г. и 2019г. е посочено, че към Затвора Б. е открито затворническо общежитие от отворен тип, в което е осигурена 100 процента

трудова заетост на лишените от свобода. Ищецът обаче е изтърпявал наказанието си лишаване от свобода в пенитенциарно заведение от затворен тип - Затвора Б., където очевидно 100 % трудова заетост и на щат не е възможна. Следва да се отбележи, че от 2015г. до края на 2020г. дори не е съществувала щатна длъжност за готвач в кухнята към Затвора Б.. В представената справка от И. - досието на ищеца на л. 113 от делото, към становището на ИСДВР Р., за работните дни е видно, че през 2016 г. в месеците от исковия период, няма отработени дни. През 2017г. са отчетени като отработени общо 254 дни, през 2018г. - 73 дни , през 2019г. - 99 дни и през 2020г. - 145 дни.

Предвид данните за квалификацията на ищеца, неоспорени от ответника, обосновано е да очаква, че ще бъде назначаван, след като единствен отговаря на изискванията. Обстоятелства та за заетостта му, преценни в съвкупност, действително могат да създадат чувство за малоценност и незначителност и да засегнат достойнството му.

Изложеното от ищеца за начина на раздаване на приготвената храна на другите лишени от свобода, както и, че не се възприел метод за измерване с оглед справедливост, за формалния контрол, съдът възпирема като неопровергани обстоятелства от ответника, касаещи чувството за справедливост и достойнство на ищеца, като действително описаните по този повод обстоятелства, могат да създадат чувство на малоценност и незначителност, засягат достойнството на ищеца. Още повече, ищецът като "бакар" не е бил лишаван от храна.

Що се касае до оплакването, че в Затвора Б. е имало дървеници, и това е сериозен проблем, съдът приема това за установено – както от показанията на свидетеля К., така и от констатациите в докладите от посещението през 2017г. на Н.. В този доклад са цитирани становищата на представители на Комитета за предотвратяване на изтезанията от посещението им в Затвора Б. през 2014г. - проблемите са свързани с пренаселеност, битовите условия и дървеници. Ако проблемът спренаселеност е преодолян, съгласно доклада от 2017 г. на Н., в смисъл, че не попада в приложното поле на чл.3 ЕКПЧ, то не стои така въпросът с дървениците.

На стр. 1 от доклада на омбудсмана е посочено и мнението на Комитета за предотвратяване на изтезанията след посещението в затвора през 2014г. - единствено програма за пълен основен ремонт може удовлетворително да реши сериозните проблеми, необходимо било да се инвестират значителни средства .

В същият доклад на стр.5 е посочено мнението на Н. след посещението: " Остават обичайните проблеми, свързани с наличие на хлебарки, дървеници и др., въпреки осъществените дезинфекции. (Има оплаквания, въпреки че е пръскано преди месец.) *Наблюденията показват, че този проблем се решава само в местата за лишаване от свобода, където са осъществени основни ремонти и е подменен постелъчният инвентар.*"

През 2019г. няма изрични данни, че този проблем е решен, но докладът съдържа изричната констатация, че е постигнат напредък във всяко

отношение в Затвора – [населено място]; изцяло са ремонтирани Зоната за повишена сигурност и трите корпуса на затвора, текущите ремонти продължавали и към момента на посещението на Н.. Една от препоръките за да се реши проблема с дървениците .- цялостен ремонт, следователно е изпълнена към проверката през 2019г., второ извършват се ДДД третирания.

По фактите по отношение на ремонтите по години се установи следното:

- в кухненския блок през 2017 и 2018г. е извършен ремонт на всички помещения (л. 28 от делото , докладна записка от С.)

--в периода от 13.02.2017г. до 06.04.2017г., на територията на Затвора Б., и точно в корпус № 3, в който са настанени лицата от 4-та група, сред които и ищеца, е извършван основен ремонт на спалните и общи помещения - поставяне на Р. дограма и врати, подмазване, шпакловане, преобоядисване и други дейности.(докладната записка от Д. л. 147 от делото)

-в 4 та група са извършвани ремонтни дейности през 2018г. - поставяне на гранитогрес на пода в спалните помещения и в коридора, , и други, основен ремонт на изнесената столова в групата (докладна записка от В., л. 98 от делото).

-през 2019г. - при нужда са извършвани козметични ремонтстановище от инспектор Р., л. 107 от делото).

Ищецът изрично посочи, че в средата на 2019г. са завършени ремонтите в Затвора Б.. Данните в доклада на омбудсман асочат, че към август 2019г. ремонтите са завършени. Посещението на Н. в Затвора Б. е извършено през октомври 2017г., т.е., ремонтите, които са извършени в корпуса на затвора през 2017г и в който са килиите на групата на ищеца, не са били достатъчни, след като в доклада е направен извод, че остава проблема с дървениците, за решаването на който е необходим цялостен ремонт.

Започналите през 2017г. и завършени през 2018 г. основни ремонти в целия корпус на затвора, изпълняват препоръките от 2017г. за преодоляването на проблема с дървениците, значително са подобрили хигиенно битовите условия в затвора. Извършвани са третирания с препарати - услугите по ДДД от специализирана фирма, но въпреки това през 2017г. е имало оплакване при посещението на Н. в затвора.

След приключването на ремонтните дейности по подове и стени, смяна на дограмата, поддържането на хигиена и добри битови условия е въпрос на живущите в килията. Свидетелят К. К. посочи, че препарати са раздавани, поддържането на хигиената е въпрос на лична организация.

Видно от т.243 от цитираното решение на ЕСПЧ по делото Н. и други срещу България: "Друг санитарен проблем в поправителните заведения е наличието на (...) дървеници (...). Затворническите власти трябва да се справят с този проблем **чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата,**

използвани за съхранение на храна. "

Всички ИСДВР са заявили, че при проблем с дюшеците, се оказва съдействие за замяна, осигурена е перална за спалното бельо по график и препарати за почистване и хигиена, кухненския кът в групата на ищеца и столовата на затвора са обновени. В затвора обаче не се твърди да има "адекватни дезинфекционни съоръжения" като изпарител за дюшеците и спалното бельо, а свидетелят К. посочи не добро ниво на пералнята в затвора - "по-добре да се переш сам." Също замяната на дюшек пълен с дървеници с друг такъв от склада на затвора, не е начин за разрешаване на въпроса.

От изложеното съдът приема, че въпреки положените грижи, тъй като не е бил извършен основен ремонт на подове и стени, смяна на дограмата, от октомври 2016г. до октомври 2017г. проблемът с дървениците в килите, в които е бил настанен ищеца, не е бил разрешен по изричната констатация на омбудсмана. Този проблем не може да се приеме за разрешен, тъй като към август 2019г., поради приключен цялостен ремонт на корпуса на затвора, макар и да е констатиран значителен напредък във всяко отношение, не са изпълнени всички мерки за преодоляване на този проблем. По делото не се доказва, че са извършвани редовно дезинфекции - ДДД услуги, видно е, че не са представени доказателства - протоколи, че такива са извършвани всеки месец дори. Свидетелят К. заяви, че всички са нахапвани от дървеници, неговите показания се отнасят за 2020г., т.е. и след доклада на омбудсмана от 2019г. Несъмнено нередовното обезпаразитяване и без данни за цялостна подмяна на постелъчния инвентар, за дезинфекционни съоръжения, са обстоятелства са довели до постоянно наличие на дървеници, които хапят задържаните лица, не им позволяват да спят, причиняват дискомфорт, емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение и безизходица – неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение.

При тези данни, за периода 16.10. 2016г. до август 2019г. - 33 месеца и половина, тъй като проблемът с дървениците е съществувал, ищецът е бил в условия, в нарушение на забраната по чл.3 ЗИНЗС. Ищецът не посочва конкретни вредни последици от ухапвания от дървениците - тъй като са кръвосмучещи през нощта, обичайно оплакванията са нарушен сън, алергични реакции и други преки последици. От изнесеното от свидетеля К., съдът приема, че такива не би могло да не са настъпили, след като е бил поставен в тези условия, като събрази изложеното по-горе за стандартите на доказване по чл.3 ЕКПЧ в решенията на Съда по правата на човека. Видно от медицинският картон на ищеца, през август 2018г. е имал оплакване от главоболие и световъртеж, провокирани от средата, в която е бил поставен, назначена му е терапия (л.231 от делото).

Законодателят приема, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. Ноторно известно е, че недостатъчната дезинсекция и наличието на дървеници кореспондират на понятието „нечовешко“ и „унизително“ отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Също

поставянето на ищеца в килия с пушачи, същият не е получил работа за квалификацията си, бил е спиран от работа без мотиви, поради бездействието на органи в системата на ответника, предизвикват такива последици.

Налице е причинна връзка между бездействието и неимуществените вреди. Според съда поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 от ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното (чл. 284, ал.5 от ЗИНЗС).

Размерът на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразена цитираната съдебна практика на ЕСПЧ, паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжденията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди.

В случая, като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението на чл.3, ал.1 във вр. с ал.2 ЗИНЗС –лоши битови условия, проявени в наличието на дървеници и останалите обстоятелства - непущачи и всички обстоятелства за трудовата му заетост, периода на исковата претенция (времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство); предвид характера и невисокия интензитет на породените страдания и негативни преживявания, без конкретно увреждане на здравето (физическо или психическо) от установените нарушения на чл. 3, ал. 1 вр. ал. 2 ЗИНЗС и при прилагането на чл.284, ал.2 ЗИНЗС, съдът приема, че искът следва да бъде уважен за целия исков период 16.10.2016г. . до 24.08.2020г., или 3 години, 10 месеца и 8 дни, или за 1410 дни, при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 15 лева или 8 евро на ден, предвид и съдебната практика на Съда по правата на човека, цитирана по-горе, както и, че ищецът не е бил през цялото време в спалното помещение, следва да се присъди сумата от 21 150лв. или в случая исковата претенция – в размер на 70 000 лв., която е над този размер, следва да бъде отхвърлена.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отд., 12-ти състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” [населено място] на основание чл.284,ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, да заплати на М. И. И., ЕГН [ЕГН], сумата от 21 150 (двадесет и една хиляди сто и петдесет) лева за обезщетение за неимуществени вреди от престоя му в Затвора Б. в приемно отделение, 4 -та и 1-ва група, при условия, в нарушение на чл.3 от същия закон, за периода от 16.10.2016г. до 24.08.2020г.

Решението може да се обжалва с касационна жалба или протестира с касационен протест пред Административен съд София-град в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Съдия: